

Grešnik pajek.

(Iz češčine prevedel dr. Fr. Bradač.)

Včasih se primeri, da doživi človek tako čudno prigodo, da je ne bi verjel, če bi mu jo pripovedal drugi, in vendar jo mora verjeti, ker se je to prigodilo njemu samemu. Kakor na primer to, kar sem doživel danes zjutraj, ko sem vstal in stopil v svojo delavnico...

Imam navado, da pogledam, preden sedem k zajtrku, ali so cvetlice zalite. To sem storil tudi danes. In prav tedaj, ko sem pristopil k oknu, se mi je prigodila tista čudna stvar. Zdelo se mi je, da čujem tih, a zelo žalosten jok... V prvem trenutku nisem verjel sluhu in skušal sem samega sebe prepričati, da se mi to samo zdi — da morda le voda tako šumi in ihti, ko pronica v zemljo. Zato bi bil rad s smehljajem odpodil čudni dojem, zakaj to je bilo smešno. Kdo bi mogel tu jokati takoj zjutraj...

Smehljaj mi je sicer uspel, toda čudnega dojma se nisem iznebil — narobe, jok sem slišal neprestano in bil je nenehoma enako žalosten. Nisem imel miru. Začel sem se ozirati in iskati, kdo joče. Žive duše ni bilo v sobi razen mene, in jaz nisem jokal, ker nisem imel za to najmanjšega vzroka. Gledam torej po vseh kotih, pregledujem vso sobo, toda nikjer nič... Slednjič sem obstal pri oknu, kjer so cvetlice in kjer sem jok prvič slišal in je bil najbolj glasan... In spet sem ga slišal...

Gledam torej pozorneje na cvetlice — in tu vidim, kako sedi na listu azaleje majhen — prav majčken sivozelen pajček, drži v ročici košček uvelega cvetnega listka, si briše z njimi oči in joče tako žalostno, da me je srce bolelo...

Gledam ga, sklonim se bliže k njemu — in glej! — spoznal sem starega dobrega znanca. Bil je tekalček, ki sem ga na izprehodih neštetokrat srečal. Začel sem z njim pogovor in ga sočutno vprašal, kaj se mu je neprijetnega ali boleznega pripetilo, da je tako žalosten.

Pajek je vzdihnil, si obrisal oči in pravil:

»To je dolga povest, ki me že strašno dolgo muči. Skrival sem to v sebi, nikomur nisem niti z besedico omenil, a sedaj se ne morem več premagati... Saj nimam več daleč do groba. Starost je tu — in niti človek ne ve ne dneva ne ure, kdaj pride ponj gospa Zobata s koso — kaj šele takle majhen in nebogljen pajček, kakor sem jaz...«

Pajček je dorekel in začel zopet bridko plakati ter si brisati z uvelim cvetnim listkom oči, iz katerih so mu vrele solze. Tolažil sem malo stvarco, kar sem mogel, in ko sem ga slednjič vendarle pomiril, je sédel pajček na zadek in mi pripovedoval svojo čudno storijo...

»Jaz nisem iz slabe rodovine« — je dejal — najbrž zato, da bi napravil boljši vtisk, kajti pajki so domišljavi — »mi tekalci smo nekako plemstvo med pajki, duhovno plemstvo, zakaj nam je vrojeno, da hrepenimo kvišku. To je nekaj podobnega kakor pri vas ljudeh talent... No, da povem resnico, tudi meni ni nihče odrekal te pravice. Toda kaj sem jaz, nesrečni grešni pajček, zakrivil...«

In že zopet je dvignil robček in se pripravljaj na jok.

»Čakaj! Dragec,« — sem mu rekel — »takole bi midva do smrti ne prišla z mesta. Sedaj pusti jok in lepo pripoveduj, kajti — kdo ve — ali ti ne znam svétovati ali pomagati.«

»Meni ne more nihče več svétovati in pomagati« — je pravil pajek ganljivo. — »Toda navzlic temu ti povem vse od kraja do konca, da mi vsaj malo odleže. Tudi jaz sem bil nadarjen kakor vsi moji bratje in sorodniki. Ko sem se izvalil iz jajčka, sem čutil, čeprav sem bil povsem majčken in neznatn pajček, v prsih hrepenenje, kakor ga čutijo samo orli. Srce, ki mi je burno tolklo v prsih, je bilo sicer samo srce malega, drobnega pajčka, a vendar je bilo to orlovsko srce. In to srce mi ni dalo miru in neprestano me je vabilo in sililo k drznim činom... Ko sem videl visoko nad seboj letati v širokih krogih škrjančke ali lastovko, kako je kakor puščica šinila skozi zrak, mi je srce še bolj bilo in reklo: — »Le nikar se ne boj, ne misli zmerom na to, da si majhen, komaj viden pajček, le pogum — in videl boš, da poletiš v zrak tudi ti — in še više kot oni...« — In jaz sem takrat z veseljem poslušal svoje srce, čutil sem v sebi moč za tri orle in bi bil gotovo izvršil neslišane stvari. Tega ne pripovedujem kar tako, da bi se bahal. Dokazal sem v svoji nežni mladosti, da sem zmožen velikih in neizmerno smelih dejanj. Takoj ti povem.«

Zopet je vzdihnil, si obrisal oči in že je nadaljeval...

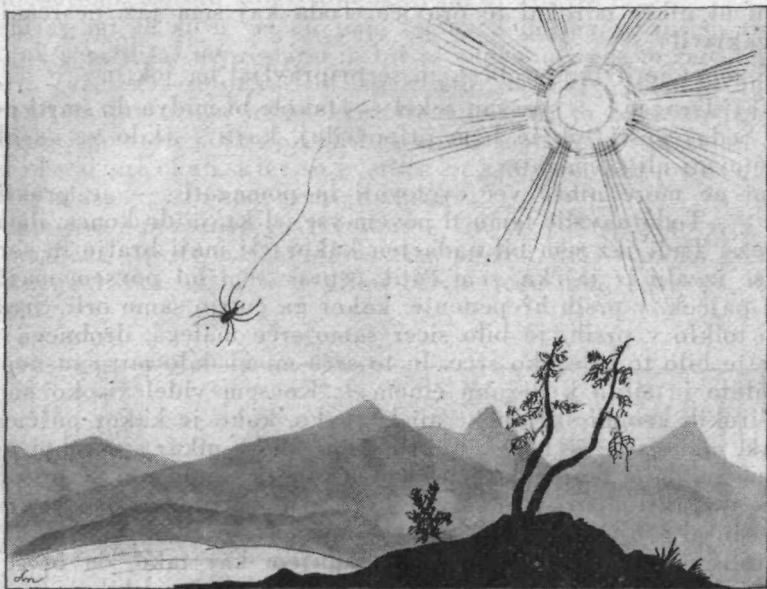
»Bilo je lepega in sončnega dne, v jeseni je bilo, ko sem se odločil. Spredel sem si tako belo in čisto vlakence, da se je svetilo v sončnih žarkih, kot bi bilo iz čistega srebra. Veselo se je gibalo in vihralo po vetru, in še preden sem ga dopredel, sem čutil, kako me vleče kvišku. Nekaj časa sem še pomišljal, potem pa sem se opogumil, izpustil grudo, ki sem se je držal, in že sem letel po zraku. Veselo je plapolalo vlakno pred menoj, jaz sem mu sedel na koncu in letel čim dalje, tem više. Vetrček naju je lepo nesel, naju neprestano dvigal više in više, in tako sva letela — jaz in vlakno — čez gore in doline, čez široke reke — plula sva nad tihimi vasmí, nad velikanskimi, globokimi gozdovi in nad kadečimi se mesti. O, to je bil let, to je bila krasota, ki je ne bom pozabil do smrti in se mi bo še v grobu sanjalo o njej. Spodaj na poljih so delali ljudje, okrog naju in pod nama so letali ptiči, a nihče naju ni opazil. Ljudje v globini, ki so lezli po zemlji na svojih dveh nogah, so se mi zdeli takrat iz višine strašno ubogi in smešni, zakaj jaz sem imel občutek, da sem se izpremenil v nekaj nadzemeljskega in silno vzvišenega. Biló mi je, kakor da sem del vsemirja, košček neskončnosti in

večnosti. Globoka tišina, ki je bila naokrog in ki je vanjo bučal mogočni dih vetra kakor zvok oddaljenih orgel, me je v tem občutku samo utrjevalo.

Ne vem, kako dolgo sem tako plul. Biló mi je neizmerno lepo, da sem od veselja in sreče ihtel. In takrat sem prvič grešil...

Niti ne vem, kako se je prav za prav to zgodilo. Nenadoma me je obšlo neko čudno in divje hrepenenje. Sonce mi je zrlo naravnost v oči in iztezalo svoje roke k meni... In zdajci — kakor da sem slišal sto tisoč glasov okrog sebe, in vsak izmed njih je klical: — Še više, pajček, še više, saj gotovo vzletiš prav do sonca.

In ko sem to slišal, me je popadlo tako silno hrepenenje, da bi tja res doletel. Mislil sem si — glej, pajček, če prideš na sonce, boš kakor Bog, saj sonce — to je gotovo, da je božji prestol. — In komaj sem pomislil, že sem letel više in više ter se samo veselil tiste slave, ko bom tam...

Tedaj pa mi je začelo biti vroče. Ozrem se po sebi in vidim, da sem oblečen v nelep kosmat suknjič. No, v taki obleki vendar ne bi mogel sestiti na božji prestol. In rekel sem si: Prijatelj, to ne gre. Spustiš se lepo doli na zemljo, slečesh in puštiš tam tale grdi kosmati suknjič, potem si spredesh še lepše, močnejše in daljše vlakno in z njim se spustiš do sonca. Vsi pajki, kar jih je, te bodo do smrti zavidali...

Kakor sem sklenil, tako sem storil. Začel sem pritezati vlakno k sebi in ko se je krajšalo, sem začel padati v globino. Dolgo je trajalo, preden sem padel na zemljo, ker sem bil strašno visoko. Komaj sem čakal, da bom spet na tleh. Ko sem padel na zemljo, se mi ni nič zgodilo, ker sem bil zavrt v vlakna kakor v pamuk. Hitro sem poskočil, slekel kosmati suknjič, in tu se mi je oglasil glad. Kakor nalašč — vidim, kako se tri korake od mene mota čisto majčkена zelena mušica. In ta mušica je bila moja nesreča...

Nisem se mogel premagati... Planil sem po nji, se zagrizel vanjo in jo izsrkal kakor malino.

Komaj se je to zgodilo, sem začutil v sebi levjo moč. Pa sem si mislil, da bi ne bilo prav, če bi še čakal — in začel sem presti dolgo debelo in

krasno nit. Dolgo, dolgo sem se sukal, a še zmerom nisem čutil, da bi me vlekla kvišku. Slednjič sem se obrnil — in kaj vidim... Moje novo vlakno se ni gibalo v zraku, ni vihralo veselo po vetru... Ležalo je na tleh od grude do grude in se ni ganilo. Začel sem presti tretje... pa tudi s tem ni bilo drugače...

Medtem je leglo sonce na goré, somrak je padel v dolino — jaz pa sem stal onemogel na grudi in se od mraza tresel. Oziral sem se okoli sebe, kje sem pustil kosmati suknjič — a tega ni bilo več... Odnesel ga je veter.

Potem sem se premražen in nag opotekal vso noč do rana med grudami in ko je zjutraj vzhajalo sonce, sem razumel, da do njega ne more doleteti nihčè, kdor je storil greh...

In to je, kar me tako muči in boli. Lahko bi bil doletel do sonca, lahko bi bil pred božjim prestolom...

»Kakor Bog bi bil lahko...« Pajček je presunljivo zaihtel in se zvalil z lista azaleje v mojo dlan.

Toliko, toliko, da sem ga pri padcu še ujel...

Nič več se ni ganil in ko sem ga pogledal od blizu skozi povečalno steklo, sem videl, da mu je od žalosti počilo srce...

Dolgo sem zrl nanj, zamišljen... Pomoči mu ni biló več in — svétovati? — Kaj pomaga dober svèt tam, kjer je na veke svétovala gospa Zobata... Samo tega mi je bilo žal, da mu nisem mogel reči, naj se ne muči zaradi tega, ker se mu ni izpolnil njegov sèn in njegovo hrepenenje, ki mu je vzkipelo v mladosti, kajti z nečim takim mora biti plačana vsaka mladost — tudi človeška...

Nekaj časa sem ga še imel na dlani, potem pa sem ga položil na pisalno mizo in pokril z urnim steklom...

Še sedaj leži pod njim tiho in nepremično in počasi usiha... In vendar — kakšno srce je bilo v njem, kakšni sni in težnje so zorele v njem — in k čemu se je slednjič osmelil...

Slovstvo

Letošnji jubileji v naši književnosti. Leto 1936. je kar polno znamenitih obletnic v slovenskem slovstvu. Naj tu na kratko omenimo nekaj najvažnejših. Na prvo mesto je vsekakor treba postaviti stoletnico Prešernovega »Krsta pri Savici«, najlepše slovenske pesnitve, ki

je z njo naš največji pesnik Francè Prešeren zapel prelepo himno ljubezni, žrtvi, odpovedi in morda celó veri v onostransko življenje, ki bo srečnejše od zemeljskega. Podobi Črtomira in Bogomile ob prekrasnem slapu »Savica« živita v nas že polnih sto let in bosta živeli, dokler bo